

**TÜRKİYE'DE HARP SİLAH VE MÜHİMMATI YAPAN
HUSUSİ SANAYİ MÜESSESELERİNİN KONTROLÜ
HAKKINDA NİZAMNAME**

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 17/7/1940, No: 2/13992
Dayandığı Kanunun Tarihi : 3/1/1940, No: 3763
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 27/7/1940, No 4572
Yayımlandığı Düsturun Tertibi : 3, Cildi: 21 S. 913

Madde 1 – Kısmen veya tamamen her türlü harp silah ve mühimmatı ile her nevi bomba ve tahrip malzemesi yapmak üzere tesis edilen, işletilen ve yeniden kurulacak olan hususi sanayi müesseseleri bu nizamname hükümleri dahilinde kontrole tabidir.

Madde 2 – (Değişik: 4/8/1989-89/14400 K.)

Kontrole tabi harp silah ve mühimmatı sanayiinin nelerden ibaret olduğu, her senenin Ocak ayında Milli Savunma Bakanlığı tarafından tesbit ve ilan olunur.

Madde 3 – Harp silah ve mühimmatı ile bomba ve tahrip malzemesi yapabilecek olan hususi sanayi müesseselerinin kurulması veya işletilmesi, Milli Müdafaa Vekaletinden müsaade almağa bağlıdır. Bunun için bu müesseseleri kurmak veya işletmek isteyenlerin, aşağıda yazılı hususları havi bir istida ile mezkür vekaletе müracaat eylemeleri lazımdır:

I - Mevcut ve muattal bir Fabrikanın işletilmesine müsaade almak için verilecek istidalarda:

- a) Fabrika sahiplerinin adı ve sanı ve fabrikanın kurulu olduğu yer.
- b) Fabrikayı işletecek olanlarla sermaye sahiplerinin açık hüviyetleri ve bu iş için koyacakları mütedavil sermaye yekünları,
- c) Fabrikada çalıştırılacak işçilerin azami miktarı,
- ç) İmal edilecek her madde ayrı ayrı gösterilmek üzere bunların senelik asgari ve azami istihsal miktarları,
- d) Bu mamulatin ve iptidai malzemenin - varsa - stok miktarları,
- e) Fabrikanın deposu, satış merkezi ve satış şubeleri ile idare merkezinin ve bürolarının bulunacağı yerler.
- f) Fabrikanın inşa ve tesisi hususunda, imal edilecek malzemenin icap ettirdiği emniyet tertibatının nazara alındığına ve temin edildiğine dair vesaik ve malümat,
- g) Fabrika bir şirket tarafından işletilecek ise esas mukavele sureti.

II- Bir Fabrikanın yeniden kurulup işletilmesine müsaade almak için verilecek istidalarda:

- a) Fabrikayı kuracak ve işletecek olanlar ile sermaye sahiplerinin açık hüviyetleri ve bu iş için koyacakları tesis sermayesi ile mütedavil sermaye yekünlarından,
- b) Fabrikanın kurulacağı, deposunun, satış merkez ve şubeleriyle idare merkezinin ve bürolarının bulunacağı yerlerden başka yukarıda mevcut fabrikalar hakkında c, ç, e, f, g fıkralarında işaret olunan hususlar.

Bu müracaat ve talep üzerine Milli Müdafaa Vekaleti, Dahiliye ve İktisat Vekaletlerinin mütalaalarını aldıktan sonra, lüzum gördüğü tetkikleri yaparak, fabrikanın kurulmasına ve işletilmesine müsaade edilip edilmeyeceğini nihayet iki ay içinde istida sahiplerine tebliğ eder ve netice hakkında adı geçen Vekaletlere de malûmat verir.

Madde 4 – Yukarıki madde mucibince kurulmasına veya işletilmesine müsaade edilen fabrikanın faaliyete geçip imalata başladığı tarih, bir ay içinde Milli Müdafaa, Dahiliye ve İktisat Vekaletlerine bildirilecek ve aynı zamanda, fabrikayı tesis edenlerin ve sermaye sahiplerinin hüviyetleri ve bu iş için konulan tesis sermayesi ve mütedavil sermaye, yekûnları ve fabrikada imal edilecek her maddenin ayrı ayrı senelik azami istihsal ve var ise stok miktarları hakkında da Dahiliye ve İktisat Vekaletlerine malûmat verilecektir.

Madde 5 – Gerek mevcut bulunan gerek kurulacak ve işletilecek olan fabrikaları kuran ve işletenler ile sermaye sahiblerinin hüviyetlerinde, fabrikaların tesis sermayesi ve mütedavil sermaye miktarlarında, kurulduğu veya kurulacağı yerlerde ve emniyet tertibat ve inşaatında her hangi bir değişiklik yapılması, yine Milli Müdafaa Vekaletinin müsaadesine bağlıdır. Müsaade alınmadıkça bu değişiklikler yapılamaz.

Fabrikaların depo, satış merkezi ve satış şubeleri ile idare merkezinde ve bürolarında ve işçilerin azami miktarında bir değişiklik vukuu takdirinde derhal ve imal edilen maddelerin istihsal ve stok miktarlarında değişiklik vukuunda altı ay içinde, keyfiyet sahipleri tarafından yine Milli Müdafaa Vekaletine bildirilir.

Yukarıda yazılı değişikliklerden, Fabrikaları tesis edenler ile sermaye sahiplerinin hüviyetlerine, mütedavil sermayelerine, senelik azami istihsal ve stok miktarlarına ait olanlar hakkında sahipleri tarafından Dahiliye ve İktisat Vekaletlerine de ayrıca malûmat verilir.

Madde 6 – Gerek faaliyette bulunan ve gerek yeniden kurulacak ve işletilecek olan Fabrikaların tesisatında yapılacak değişikliğin bu değişikliğe başlamadan evvel ve faaliyetlerinin tatilinin, kapanmaları tarihinden itibaren bir ay içinde mucip sebepleri ile birlikte Milli Müdafaa, Dahiliye ve İktisat Vekaletlerine bildirilmesi mecburidir.

Madde 7 – Müessese sahipleri, imal ettikleri her türlü harb silah ve mühimmatı ile her nevi bomba ve tahrip malzemesinin cins, nevi ve miktarlarını ve yevmiye ile çalışan işçi mevcudu ile bunlara verilen vasati yevmiye miktarını, her mali yıl sonunda, resmi bir beyanname ile Milli Müdafaa, Dahiliye ve İktisat Vekaletlerine bildireceklerdir.

Madde 8 – Müessese sahipleri, memleket içinde veya dışından kendilerine vukubulan sipariş taleplerinin cins ve miktarları ile satış fiyatlarını, siparişin esasları üzerinde mutabık kalındığı tarihten itibaren nihayet on gün içinde, taliplerin hüviyetleri ve mahalleri ile birlikte Milli Müdafaa Vekaletine bildirirler. Vekalet, bu siparişlerin kabul edilip edilmemesi hakkındaki kararını, keyfiyetin vekaletle işarından itibaren en çok on beş gün içinde kendilerine telgrafla tebliğ eder. Kararın bu müddet içinde tebliğ edilmemesi halinde, müessese tarafından siparişin kabulü caizdir.

Vekalet müessese sahibinin bu husustaki müracaat evrakını hangi tarihte aldığını ve siparişin kabul edilip edilmediğini hal ve mevkiin icabına göre yazı ile veya telgrafla tebliğ eder.